

شیوه‌های برنامه‌سازی و توسعه‌ی شهر با تکیه بر امنیت

یاسر مندنی پور^۱، علی اکبر حیدری^۲، الهام منصوریان^۳

چکیده:

مفهوم سلامت اجتماعی، در کنار سایر ابعاد سلامتی (جسمی، روانی، معنوی) از جایگاه قابل توجهی برخوردار می‌باشد و تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار دارد، یکی از مهم‌ترین این عوامل امنیت و به‌ویژه امنیت اجتماعی است. توسعه‌ی شهر زمانی اتفاق خواهد افتاد که به‌تمامی اجزای تشکیل‌دهنده‌ی شهر توجه شود. در توسعه‌ی درونی و در گسترش قلمرو فضایی، شهرهای امروزی کمتر از نظامی برنامه‌ریزی شده تبعیت کرده است. مثلاً رویکرد توسعه مبتنی بر حمل‌ونقل عمومی به‌عنوان یکی از تکامل‌یافته‌ترین دیدگاه‌های توسعه‌ی شهری که بر ارتباط متقابل حمل‌ونقل عمومی و توسعه‌ی شهری تأکید دارد، مطرح شده است. با گذشت یک نسل از تجربه‌ی به‌کارگیری رویکرد مذکور در تدوین الگوی توسعه‌ی شهری برای کشورهای پیشرو، بسیاری از موانع و چالش‌های سد راه اجرا و اثربخشی آن آشکار شده است که خود متضمن بهره‌گیری کامل از پتانسیل‌های این نوع از توسعه است. فرایند استراتژی توسعه‌ی شهری با هدف کاهش فقر، توسعه‌ی پایدار و ارتقای مشارکت و ایجاد حکم‌روایی شهری یکی از این راه‌حل‌های حل مشکلات شهرنشینی امروز است. توسعه‌ی شهری فرایندی است که با مداخله و مالکیت ذینفعان محلی برای تدوین چشم‌اندازی جامع برای شهر خود ایجاد می‌شود. پژوهش حاضر با بررسی شیوه‌های برنامه‌سازی و توسعه‌ی شهری با تکیه بر امنیت در ابعاد مختلف به این نتیجه رسید که شیوه‌های برنامه‌سازی و توسعه‌ی شهری باید به امنیت متکی باشد؛ همچنین به نتیجه رسید برنامه‌سازی، توسعه‌ی شهری و امنیت شهری با یکدیگر دارای رابطه‌ی معناداری هستند.

واژگان کلیدی: توسعه‌ی درونی، توسعه شهر، برنامه‌سازی، امنیت.

^۱ کارشناس ارشد معماری دانشگاه بین‌الملل بوشهر واحد عسلویه، دانشجوی کارشناس ارشد طراحی شهری تهران شرق

yaser.mondanipour@gmail.com

^۲ دانشیار معماری، عضو هیئت‌علمی دانشکده فنی و مهندسی دانشگاه یاسوج Aliakbarheidari.iust@gmail.com

^۳ کارشناس ارشد معماری، گروه معماری و شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یاسوج، ایران Elham.mansourian1399@gmail.com

۱- مقدمه

با توجه به رشد و توسعه‌ی شهرها که پس از جنگ جهانی دوم سرعت آن افزایش یافت، رشد ناهمگون شهرها فرایند توسعه‌ی شهری به‌عنوان رویکردی نوین در برنامه‌ریزی شهری و به‌عنوان یک نظریه‌ی رویه‌ای محتوایی مطرح گردید (حاتمی نژاد و فرجی ملایی، ۱۳۹۰:۵۶) مجموعه مطالعات و بررسی‌ها در زمینه فرایند متداول شهرسازی جهان در قالب طرح‌های جامع و تفصیلی، نشان داد که این شیوه از شهرسازی به رغم برخی از دستاوردهای مثبت، کارایی خود را از دست داده و با تنگناهای نظری و عملی فراوان روبرو است. ناکارآمدی و شکست این طرح‌ها در کشورهای جهان سوم به علت تفاوت میان شهرهای در حال توسعه با شهرهای جوامع صنعتی از یک سو و عدم وجود طرح و برنامه بومی مطابق با ساختار این کشورها از سوی دیگر نمود بیشتری داشته است (صرافی و همکاران، ۱۳۸۸:۶۷) با وجود مطالعات و فعالیت‌های بی‌شمار انجام گرفته و در حال انجام در بسیاری از جوامع پیشرو در زمینه‌ی تدوین و اجرای اصول توسعه شهری در ارتباط با گسترش سیستم‌های حمل‌ونقل عمومی، در کشورهایی نظیر ایران نه تنها مبانی نظری این موضوع، به گونه‌ای شایسته موردبررسی قرار نگرفته، بلکه اصول توسعه شهرها و محلات همچنان تابعی از قواعد و ضوابط سنتی تدوین شده در طرح‌های جامع و تفصیلی است؛ طرح‌هایی که تقریباً بدون توجه به هیچ یک از رویکردهای نوین شهرسازی و با دیدگاهی سنتی آینده‌ی شهرهایمان را رقم می‌زند. (مصطفی و مریم ذبیحی، ۱۳۹۰:۱۸). مازلو در طبقه‌بندی هرم نیازهای اساسی انسان، نیاز به ایمنی را در رتبه‌ی دوم نیازهای ضروری قرار داده است (شیخی، ۱۳۹۰:۳۹) دانشمندان بسیاری امنیت را به مثابه یکی از نیازهای اساسی انسان در نظر می‌گیرند (اوسلر، ۲۰۰۲؛ الدریج، ۲۰۰۵ و همکاران) انسان برای زندگی در جامعه و دست‌یابی به مراتب بالای رشد و توسعه، نیازمند برخورداری از امنیت و آرامش در جامعه است؛ به طوری که انسان‌هایی که از لحاظ فردی و اجتماعی احساس امنیت می‌کنند با آرامش خاطر اهداف خود را دنبال کرده و امکان موفقیت آنها افزایش می‌یابد (چلبی، ۱۳۸۳:۲۰). تجربه طی شده در سال‌های اخیر و عدم پاسخ‌گویی طرح‌های توسعه شهری به نیازهای کیفی از یک سو و نحوه‌ی تهیه‌ی طرح‌های توسعه‌ی شهری بر کیفیت محیط‌های کالبدی و اثبات موفقیت طرح‌هایی که بر اهمیت فضا‌های عمومی تأکید می‌ورزند از سوی دیگر سبب شده است تا رویکردی میانی بین دو گرایش برنامه‌ریزی شهری و طراحی شهری مطرح شود (Urban task force: ۱۹۹۹)

ترس و ناامنی در طی زمان، تأثیرات مخرب و منفی بر کیفیت زندگی دارد و منجر به مراقبت و محافظت غیره ضروری مردم از خودشان می‌شود. آنها را از فعالیت‌های اجتماعی باز می‌دارد و میزان بی‌اعتمادی را در جامعه افزایش می‌دهد؛ بنابراین می‌توان گفت که رابطه‌ی دو سویه‌ای بین سلامت اجتماعی و امنیت اجتماعی در جامعه وجود دارد. سلامتی جوانان ارتباط تنگاتنگی با برقراری سلامت به خصوص سلامت اجتماعی در جامعه دارد، به گونه‌ای که جوانان سالم محور توسعه‌ی جامعه می‌باشند و تأثیر تعیین‌کننده‌ای در توسعه و پیشرفت آینده‌ی جامعه دارند. عنصر مهم و اساسی در این فرایند برقراری امنیت اجتماعی در بین تمامی نهادها، سازمان‌ها و گروه‌ها است. چنان که هیچ جامعه‌ای نمی‌تواند ادعای سلامت کند اگر از خانواده‌ای سالم برخوردار نباشد و هیچ جامعه‌ای نمی‌تواند ادعای امنیت کند، اگر خانواده از امنیت برخوردار نباشد. (ساروخانی، ۱۳۷۵:۱۱).

۲- بیان مساله:

امنیت از عوامل و شرایط اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و حتی سیاسی جامعه ریشه می‌گیرد. در جهان پیشرفته و صنعتی امروز دنیا که برگرفته از تکنولوژی می‌باشد و برنامه‌ریزی و توسعه شهر تأثیرگذار می‌باشد و از هدف ویژه‌ای برخوردار است؛ به گونه‌ای که هدف از این برنامه‌ریزی‌ها و توسعه‌های شهری در ابعاد مختلف تامین امنیت در بعدها مذکور می‌باشد. لذا پژوهش حاضر به تعریف این مسایل می‌پردازد تا نقاط ضعف، قوت، تهدیدها و راهبردهای آن را ارزیابی و به پاسخ‌های معقولی برسد.

۱- آیا توسعه شهر بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی تأثیر گذار می‌باشد؟

۲- آیا برنامه‌سازی در توسعه‌ی شهر کارا و مفید می‌باشد؟

۳- آیا برنامه‌ریزی که به توسعه‌ی شهری منتج می‌شود بر امنیت انسان‌ها تأثیر گذار است؟

۳- مبانی نظری

۳-۱- توسعه

توسعه‌ی درونی توسعه‌ی ای معمولاً مسکونی است، بر روی قطعه زمینی که در میان ساختمان‌ها باقی مانده است. (سیف‌الدینی، ۱۳۷۸:۳۳۰). درونی بودن رشد به معنای رها کردن عرصه‌های برون‌ی شهر نیست؛ بلکه در پی به انتظام کشیدن آنها نیز می‌باشد. انتظامی که توزیع متعادل و موزون تاسیسات و تجهیزات شهری را هم در درون و هم در برون پی می‌گیرد. تعادل و توازن که سازگاری درون و برون، قدیم و جدید، امروز و فردا را سبب خواهد شد. (حبیبی، ۱۳۸۳:۲۱۵).

۳-۲- اصول برنامه مؤثر توسعه‌ی درونی

- ۱- شناسایی مکان‌هایی از شهر که انجام توسعه‌ی درونی در آنجا‌ها مطلوب است.
 - ۲- تنظیم خطوط کلی راهنمای توسعه به منظور تعیین تراکم، اندازه‌ی قطعات زمین و زیر بنای ساختمان‌ها، طراحی معماری در توسعه‌ی درونی جدید مربوط به هر منطقه از شهر.
 - ۳- ایجاد انگیزه برای سرمایه‌گذاران توسعه‌ی درونی.
 - ۴- بهبود بخشیدن به تسهیلات و خدمات عمومی.
 - ۵- ایجاد تغییرات در قوانین محدود کننده‌ی موجود، برای حمایت از توسعه‌ی درونی.
- به طور خلاصه فواید توسعه جنبه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و ترافیکی شامل فراهم ساختن گزینه‌های مختلف برای جابجایی، افزایش میزان امنیت عمومی، کاهش هزینه‌ی خانوار، کاهش نرخ سفرهای انجام شده با اتومبیل، کاهش میزان آلودگی هوا و مصرف سوخت، حفظ و نگهداری منابع زمین و فضای باز، افزایش توسعه‌ی اقتصادی، کاهش هزینه‌های احداث زیر ساخت و فراهم ساختن مسکن با قابلیت استطاعت بیشتر برای اقشار مختلف جامعه را در بر می‌گیرد. (Arrington: ۲۰۰۲، ۴-۵).

۳-۳- هدایت نهادها برای توسعه‌ی درون زای منطقه‌ای

بنیان نهادن نهادها برای توسعه و رشد اقتصادی عنصری ضروری است؛ اما کارآمدی انواع مداخلات توسعه‌ی ای نهادینان، از سوی مشکلات مرتبط با تعریف نهادهای کارآمد و کافی در میان انواع مناطق، تحدید شده است. مشکلات سنجش نهادها، تغییرپذیری زمانی و فضایی آنها، ترکیب درست نهادهای رسمی و غیررسمی، عواملی هستند که بنیان نهادن خط راهنمای کلی برای مداخله‌ی ای نهادی را با دشواری مواجه می‌سازد. همانطور که استیمسون و دیگران (۱۱۰۳:۲۰۰۲) ادعا کرده اند: آموزه‌های سیستماتیک اندکی از متون مرتبط با چگونگی بهبود یا ساختن نهادها از طریق سیاستها وجود دارد و همچنین ابهامات فراوان موجود در این زمینه امکان اتلاف منابع عمومی را نیز سبب میشود. تنها عناصری که روشن هستند عبارتند از:

اول: نهادها برای توسعه درونزای منطقه‌ی ای حیاتی هستند و شایسته در نظر گرفته شدن در هر سیاست توسعه‌ی ای.

دوم: مداخله‌ی ای نهادی نمی‌تواند از طریق چارچوب سیاست گذاری یکسان برای تمامی جوامع یا با در نظر گرفتن معیارهای ساده برای آنها اعمال شوند. (متوسلی و دیگران، ۱۳۸۹).

۳-۴- چشم انداز توسعه‌ی شهری

چشم انداز توسعه شهر یعنی آرزوهایی برای آینده شهر؛ به عبارت دیگر چشم انداز، شمایی است که مسیر را نشان می‌دهد، اما دست یابی به آن مقدور نیست. درواقع چشمانداز کمک می‌کند که بتوان جایگاه آینده شهر را بهتر شناخت و از مزایا و فرصتهایی که در اختیار قرار میدهد، بهره‌مند شد. چشمانداز دارای ویژگیهایی است که عبارتند از: نشان دادن مقصد روشن و مشخص به مردم و بخشهای شهری، ارائه تصویر از آینده مطلوب شهرجامع و یکپارچگی چشم انداز و تحرک و برانگیزانندگی نیروهای مختلف در شهر. (مهندسین مشاور کلیل، ۱۳۸۴: ۲).

۳-۴- برنامه‌سازی

یکی از موضوعات برنامه‌سازی پروژه ای شهرسازی تفکیک زمین است. بلوک‌های ساختمانی از سازوکارهای هنجاری تفکیک شکل می‌گیرد. هر چه بلوک‌های ساختمانی کوچک‌تر باشد دسترسی سریع و راحت پیاده را تسهیل می‌کند و هم برای ایجاد تراکم بیشتر مطلوبیت پیدا می‌کند. این بدان معنا است که برنامه‌ریزی طراحی با تکیه بر اصل نفوذپذیری شکل می‌گیرد بر طبق این اصل هر چه بلوک کوچک‌تر باشد نفوذپذیرتر است. کیفیت نفوذ ناپذیری حدی از قدرت انتخاب است که یک محیط به مردم می‌دهد تا بدان طریق از مکانی به مکان دیگر بروند. نفوذپذیری هر نظامی از فضا‌های همگانی به تعداد راه‌های بالقوه ای که برای عبور از یک نقطه به نقطه‌ی دیگر در نظر گرفته شده بستگی دارد. این راه‌های بالقوه باید نفوذپذیری بصری را نیز تامین کند. هر دو جنبه‌ی کالبدی و بصری نفوذپذیری به این بستگی دارد که شبکه‌ی فضاهای عمومی چگونه محیط را بلوک بندی می‌کند. یک مکان مشتمل بر بلوک‌های کوچک از راه‌های دسترسی بیشتری نسبت به مکانی برخوردار می‌شود که صرفاً از یک بلوک بزرگ تشکیل شده باشد. (بتلی، ۱۳۸۸: ۲۱). نمونه‌هایی از کاربری‌های پشتیبان مثل مراکز کار و اشتغال شامل خدمات بانکی، طیف وسیع و متنوعی از رستوران‌ها و اغذیه‌فروشی‌ها، مراکز خورده‌فروشی مانند دراگ استور، مراکز مراقبت از کودکان، خدماتی نظیر خشک شویی، آرایشگاه، کتاب‌فروشی و مراکز سلامتی، خدماتی نظیر کپی، پرینت، مراکز تفریحی، پارک‌ها و میادین است. همچنین کاربری‌هایی نظیر خاوبارفروشی و سوپرمارکت با مقیاس عملکردی محلی، طیف گسترده و متنوعی از رستوران‌ها و اغذیه‌فروشی‌ها، دراگستور و داروخانه، خدمات بانکی، نمونه‌هایی از کاربری‌های پشتیبان حمل و نقل عمومی در توسعه‌های مسکونی است. (daisa: ۲۰۰۴: ۱۱۵). در سال ۱۹۹۷ کرمانا ادعا کرد در عمل هنوز میان دو حیطه برنامه‌ریزی و طراحی شهری فاصله وجود دارد و رویکردی میانی طلب می‌شود. سرانجام در سال ۱۹۹۹ بر ضرورت توجه به ملاحظات طراحانه در برنامه‌ریزی شهری تأکید و روند تهیه طرح‌ها دستخوش تغییر و تحول شد. این رویکرد معتقد است ارتقای پایداری جوامع و شیوه زندگی در شهرها به طراحی محیط کالبدی بستگی دارد. این به آن معنا نیست که طراحی تنها کافی است بلکه باید با سرمایه‌گذاری در بهداشت، آموزش، خدمات اجتماعی، ایمنی، امنیت و اشتغال همراه باشد.

اما طراحی می‌تواند بستری را فراهم کند که در آن، این امور با موفقیت عمل کنند. بنابراین اغلب بر دیدگاهی یکپارچه از محیط شهری استوار است. این دیدگاه یکپارچه بر موضوع یا موضوع مورد برنامه‌ریزی متمرکز است. (رضوی، ۱۳۸۵).

۳-۵- مفاهیم عدالت اجتماعی در توزیع خدمات شهری

نظریه عدالت اجتماعی در شهر باید طوری باشد که نیازهای جمعیتی را پاسخگو باشد. تخصیص منطقه‌ای منابع را به گونه‌ای هدایت کند که افراد با کمترین شکاف و اعتراض نسبت به استحقاق حقوق خود مواجه شوند و در یک کلام، عدالت اجتماعی یعنی «توزیع عادلانه از طریق عادلانه» (وارثی و همکاران، ۱۳۸۶: ۴)؛ بنابراین عدالت اجتماعی باید در برگیرنده عدالت توزیعی و تخصیصی باشد؛ زیرا نمی‌توان منافع عمومی، نیازها و استحقاق شهروندان را بدون معیارهای توزیعی و تخصیصی در نظر گرفت؛ لذا هر گونه برنامه‌ریزی شهری که مبتنی بر عدالت اجتماعی در شهر باشد، باید بتواند در توزیع نیازها، منافع عمومی، استحقاق و در تخصیص آنها موثر باشد (زبردست، ۱۳۹۱: ۲۲).

۳-۶- امنیت

مفهوم امنیت به مصونیت از تعرض و تصرف اجباری بودن و رضایت و در مورد افراد به نبود هراس و بیم نسبت به حقوق و آزادی‌های مشروع و به مخاطره نیفتادن این حقوق و آزادی‌ها است. (صدیق سروستانی، ۱۳۷۵: ۱۱۵). امنیت در اصل پدیده‌ای ادراکی و احساسی است یعنی برای تحقق آن باید این اطمینان در ذهن توده‌ی مردم، دولتمردان و زمامداران و تصمیم‌گیرندگان به وجود آید که ایمنی لازم برای ادامه‌ی زندگی بدون دغدغه وجود دارد. (خوش‌فر، ۱۳۸۶: ۹۶). از دیدگاه جامعه‌شناختی احساس امنیت درواقع یک تولید اجتماعی است؛ یعنی همه‌ی نهاد‌های اجتماعی در شکل‌گیری آن نقش ایفا می‌کنند. با این دید طبیعتاً همه‌ی ارکان جامعه از مردم،

حاکمیت، پلیس و ... در تولید و ارتقای سطح آن نقش کلیدی دارند. (هزارجریبی، ۱۳۹۰: ۱۲۹). امنیت مفهومی ذهنی و نسبی است که بر پایه اصول متعدد در یک جامعه پدیدار و استمرار می یابد. در نگرش های سنتی به مقوله امنیت اغلب کاربرد نیروهای نظامی و تهدید محوری مورد توجه بوده، در حالی که در مطالعات امنیتی انتقادی و جامع نگر امروز، گروه های اجتماعی میتوانند نه تنها از ناحیه ابزار نظامی بلکه از طریق عوامل محیطی یا اقتصادی مورد تهدید قرار گیرند و این عوامل میتوانند به نوبه خود یکپارچگی یا استقلال سیاسی یک کشور را مورد تهدید قرار دهند. نظریه پردازان زیادی به بروز ناپایداری های امنیتی در نتیجه عدم تحقق مؤلفه های توسعه پایدار توجه کرده اند. نونژاد با تأکید بر رابطه امنیت و توسعه، شرایط لازم برای توسعه پایدار شهری را شامل برقراری امنیت داخلی، برقراری آزادی و سیاست خارجی مناسب میداند و معتقد است امنیت، فرهنگ توسعه است (نونژاد، ۱۳۷۷، ص ۱۸۷). فیکر هرگونه ناهنجاری در فضای شهری را مقدمه ناامنی بشمار آورده و انبوهی جمعیت جوان در شهرهای بزرگ را خطری برای امنیت پایدار شهری میداند. به نظر وی مسائل عمده کلانشهرها مهاجرت فزاینده روستا-شهری و شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ، حاشیه نشینی و جمعیت فقیر شهری است که میتواند به ناپایداری امنیتی منجر شود. (فیکر، ۱۹۷۱، ص ۳۴۴). لدنی و دیگران "توسعه پایدار و امنیت اجتماعی را دو پدیده اجتماعی در تعامل با یکدیگر میدانند و نتیجه می گیرند که تحقق رشد و توسعه جز در سایه امنیت میسر نمی گردد و تنها در این صورت است که امنیت بستر مناسبی برای استمرار رشد و توسعه میشود (لدنی و دیگران، ۱۳۸۲، ص ۴۱).

بررسی رویکردهای امنیت در برنامه ریزی شهری نشان میدهد که امنیت در برنامه ریزی شهری و کاهش جرم به طور کلی در دو دهه کاهش حقیقی جرم و افزایش احساس امنیت قابل تعری است (بیات رستمی و کلانتری و حسینی، ۱۳۸۹: ۲۴) تاکنون نظریه پردازان بسیاری در خصوص افزایش ضریب امنیت در شهرها اظهار نظر نمودند و در برخی متون نیز تجربیات نظری خود را به صورت عملی در مکانی مشخص بته اجرا در آوردند و بر اساس ایده های مطرح شده اندیشمندان بطور کلی میتوان گفت چهار نوع رویکرد اصلی برای امنیت و پیشگیری از جرم وجود دارد:

۱- بردن انگیزه های شخصی ارتکاب جرم از طریق آموزشهای اخلاقی بهبود وضعیت اجتماعی اقتصادی و فرهنگی جامعه و رویکرد اول غیر مکانی است که به کاهش و یا از بین وضع قوانین اشاره دارد.

۲- رویکرد دوم رویکرد مکانی موضعی که هدف اصلی آن سخت تر کردن امکان ارتکاب جرم به وسیله کاربرد تکنیک های خاص در مکانی مشخص است (کرمونا ۱۳۹۸: ۱۲۰)

۳- رویکرد سوم بر مبنای میزان مجازات قانونی مجرمین وجود دارد و از ویژگیهای آن کم توجهی به امکان پیشگیری از جرائم نسبت به ارتکاب جرائم است (فرید طهرانی ۱۳۹۹: ۲۶) برنامه های پیشگیری از جرم از گذر طراحی محیطی بر این اساس استوار است که بافت فیزیکی محیط را به گونه ای شکل داد که سبب کاهش جرم یا ترس از وقوع جرم و در نتیجه بهبود کیفیت زندگی شود (کلکوهن ۱۳۹۹: ۶۳)

۴- رویکرد مقابله با جرایم با استفاده از طراحی محیطی (CPTED) مطابق این رویکرد، جامعه و مالکان خانه ها و نیز عوامل توسعه از جمله طراحان و معماران میتوانند نقش بارزی را در حفاظت و کنترل جامعه در مقابل جرایم ایفا نمایند که این موضوع از طریق اعمال کامل اصول CPTED در طراحی و مدیریت محیط فیزیکی و انسان ساز محقق می گردد. بر اساس راهبرد پیشگیری از جرم مکان محور پیشگیری با استفاده از طراحی محیطی (CPTED) به عنوان نظریه ای مستقل پدیدار شده و امروزه به عنوان رویکردی در حال توسعه و در حال اجرا در مقیاس جهانی شناخته میشود (پاک نژاد، ۱۳۹۳: ۵۹)

از طرفی در رویکرد CPTED با مفاهیم مختلفی روبرو هستیم که به تحقق این رویکرد کمک شایانی مینماید. اهم این موارد عبارتند از:

۳-۶-۱- قلمروگرایی

بدین معنی که فضای بیرونی باید به گونه ای باشد که سبب ایجاد نوعی حس مالکیت قوی شود.

۳-۶-۲- نظارت

برای دلسردی بزهکاران از انجام فعالیتهای مجرمانه دو شیوه مهم نظارت وجود دارد.

۳-۶-۳- نظارت طبیعی:

این نظارت می‌تواند از طریق فعالیتهای معمول و روزمره مردم حاصل شود.

۳-۶-۴- نظارت سازماندهی شده رسمی:

لوازم و تجهیزاتی مانند دوربینهای مداربسته و نمایشگرها، امکان نظارت سازماندهی شده را پدید می آورند.

۳-۶-۵- دشوارسازی دستیابی به اهداف مجرمانه:

بدین معنا که استانداردهای امنیتی ساختمانها برای دور نگهداشتن مزاحمان از درها، پنجرهها و قفلها بهبود یابد (یه عنوان نمونه، برای بخش های مختل ساختمان زنگ خطر نصب شود)

۳-۶-۶- کنترل دسترسی ها و ورودی ها:

برای جلوگیری از ورود بزهکاران و مزاحمان باید از موانع فیزیکی یا روانی استفاده شود.

۳-۶-۷- پشتیبانی از برنامه فعالیت:

شامل ایجاد مراکز یا تسهیلات مکانی مانند مراکز مراقبت روزانه و یا ساخت زمینه ای ورزشی سازماندهی شده است.

۳-۶-۸- تعمیر و نگهداری:

با تعمیر و نگهداری مناسب از مبلمان شهری و تابلوها و نشانه های شهری و چراغهای روشنایی و محوطه سازی، میتوان افزون بر بهینه سازی هزینه های شهری، بالا رفتن ظرفیت مناطق در جرمخیزی را کاهش داد (Cozens ۱۳۶:۲۰۱۴).

شکل ۱۰. اصول رویکرد مقابله با جرایم با استفاده از طراحی محیطی (CPTED)

مأخذ: پاکژاد، ۱۳۹۳: ۵۹

علاوه بر این، پت تذلا سه رکن اساسی امنیت و پیشگیری از جرم را در اجرای قانون، پیشگیری های اجتماعی و برنامه ریزی و طراحی های مناسب محیطی می داند که بدون توجه به آن نمی توان از جرائم قابل انتظار در محیط های شهری (Petrella, ۲۰۱۸: ۲۶۷) کم کرد.

به طور کلی در ارتباط با موضوع ارتقای امنیت در شهرها تحقیقات متعددی انجام شده است؛ اما رویکرد بررسی این موضوع در قالب رویکرد پیشگیری از جرم به وسیله طراحی و برنامه ریزی شهری کمتر مورد توجه بوده است. جنبه نوآوری این تحقیق شناسایی شاخصهای پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت در قالب مدل DPSIR است. این رویکرد برای اولین بار در کشور موردبررسی قرار گرفته است و خروجی آن نیز به شناخت نحوه و شدت اثرگذاری و اثرپذیری شاخصهای امنیت شهر بر طراحی محیطی و برنامه ریزی شهری است. از طرفی تحقیقات مرتبط با موضوع به شرح جدول ۱ آورده شده است. در این رابطه مرزبالی (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان تأثیر پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی نشان داد که طراحی محیطی مناسب مانع از وقوع جرم و افزایش قربانی ترس در محلات

میشود کاواس (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان جهت گیری های کیفی و ساختار محیطهای شهری نشان داد که درک علت شناسی جرم نیازمند بررسی شیوههای برنامه ریزی مکانی است فوستر و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهشی با عنوان تأثیرات ترس از جرم در راه رفتن و پیاپی روی افراد را در استرالیا نشان دادند که با افزایش مداخلات و برنامه ریزی میتوان ترس از جرم را کاهش و حضور در فضاهای عمومی را افزایش داد، همچنین آذرمی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان بررسی نقش برنامه ریزی و طراحی محیطی در میزان امنیت شهری حاشیه شهر تبریز نشان دادند که احساس امنیت در مناطقی با طراحی محیطی بیشتر از مناطقی با رشد ارگانیک و بدون برنامه ریزی است. فردین و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان ارائه یک مدل پیشگیری از جرم در منطقه ۵ شهر تهران در ایران بر اساس رویکرد CPTED نشان دادند که برنامه ریزی کالبدی و طراحی محیطی نادرست میتواند جرم و رفتار جنایی در محلات را افزایش دهد مشکین فر و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه برنامه ریزی شهری و شهرسازی با احساس امنیت شهروندان نشان دادند که در دسترس بودن تراکم اختلاط کاربری و سرزندگی محیط از عوامل تأثیر گذار در افزایش امنیت محلات است. زیاری و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان ارزیابی مؤلفه های نسل اول CPTED در پیشگیری از جرم در محله دستغیب تهران، نشان دادند که اختلاط زمانی و مکانی فعالیت ها و کاربری ها و اصالح فضاهای فاقد نظارت در افزایش امنیت تأثیرگذارند.

۴- روش تحقیق

با توجه به ماهیت موضوع پژوهش، روش مورد استفاده در تحقیق حاضر پیمایشی است که روشی مناسب برای جمع آوری مجموعه ای وسیع از اطلاعات از تعداد زیادی پاسخگو هاست (بیکر، ۱۳۸۱: ۱۹۶). ابزار مورد استفاده برای گردآوری داده ها پرسش نامه است. همچنین از روش توصیفی - تحلیلی با تکیه بر مرور تحلیل متون نظری صورت گرفت.

۵- نتیجه گیری

امنیت امانت پیشینیان و ارمغان ما به آیندگان است. امنیت از ضروری ترین نیازهای یک جامعه است و دارای ابعاد گوناگونی از جمله امنیت فردی، خانوادگی، عمومی و اجتماعی، امنیت مرزی و ... می باشد؛ که ورود و اهمیت موضوع امنیت در حوزه ی شهرها، پیدایش شاخه ی جدیدی از امنیت تحت عنوان امنیت شهری را سبب گشته است. این پژوهش از طریق مطالعات کتابخانه ای بر آن است تا نقش امنیت در توسعه، پایداری و بقای شهری را مورد بررسی قرار دهد. یافته های پژوهش مبین این نکته اند که شهر به عنوان موجودیتی دارای حیات، که تداوم و بقایش در گرو بهره مند شدن از تمام ابعاد توسعه می باشد، برای رسیدن به توسعه ی پایدار شهری؛ نیازمند به برقراری کامل امنیت و مؤلفه های آن مانند: انسجام گروهی، نظم عمومی، سلامت و مهارت افراد، امید به زندگی و امنیت هویت و ... می باشد. و همچنین در سوی دیگر شهر و معماری آن می توانند در بسط و گسترش امنیت شهری نقش داشته باشند. درواقع می توان گفت بین توسعه و امنیت، تعامل و رابطه ای متقابل وجود دارد و در سایه امنیت، آرامش و ثبات به وجود می آید و رشد و توسعه پایدار نیز معنی و مفهوم پیدا می کند.

۵- منابع

- ۱- حاتمی نژاد، حسین و امین، فرجی ملایی. (۱۳۹۰). امکان‌سنجی اجرای طرح‌های استراتژی توسعه‌ی شهری در ایران، مجله‌ی مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، سال دوم، شماره‌ی هشتم، ۵۵-۷۶.
- ۲- صرافی، مظفر و جمیل، توکلی نیا و منصور، استادی سیسی. (۱۳۸۸). راهبرد توسعه‌ی شهر مبتنی بر توسعه‌ی پایدار- مطالعه‌ی موردی: شهر شبستر، نشریه‌ی انجمن جغرافیای ایران، دوره‌ی جدید سال هفتم، شماره‌ی ۲۲.
- ۳- زیاری، کرامت الله و حافظ، مهدنژاد و فریاد، پرهیز. (۱۳۸۸). مبانی و تکنیک‌های برنامه‌ریزی شهری، چاپ اول تهران، انتشارات دانشگاه بین‌الملل چابهار.
- ۴- مصطفی، بهزاد فر و مریم، ذبیحی. (۱۳۹۰). راهنمای برنامه‌سازی حوزه‌های شهری در چارچوب توسعه‌ی مبتنی بر حمل‌ونقل عمومی. شماره‌ی هجدهم.
- ۵- بنتلی، ای ین و الکک آلن، مک گلینسو و اسمیت گراهام. (۱۳۸۸). محیط‌های پاسخ‌ده: کتاب راهنما برای طراحان. ت: مصطفی بهزاد فر، تهران: انتشارات دانشگاه علم و صنعت ایران.
- ۶- بابلی، یزدی و محمد حسینی، حسین رجبی ستاجرودی. (۱۳۸۲). نظریه‌های سندریپرامون، چاپ اول. ۷- انتشارات سمت تهران حبیبی، سید محسن (۱۳۸۳) از شارءاسءد، چاپ پنجم، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
- ۸- سیف‌الدینی، فرانک. (۱۳۸۷). فرهنگ واژگان برنامه‌ریزی سندی و منطقه‌ای، چاپ اول، انتشارات دانشگاه شیراز.
- ۹- چپلی، مسعود. (۱۳۸۳). جامعه‌شناسی نظم، تشریح و تحلیل نظریه‌ها اجتماعی، تهران، نشر نی.
- ۱۰- ساروخانی، باقر. (۱۳۷۵). مقدمه‌ای بر جامع‌شناسی خانواده، تهران، سروش.
- ۱۱- نوروزی، فیض الله فولادی، سپهر سالار. (۱۳۸۸). بررسی احساسی امنیت اجتماعی زنان ۱۵-۲۹ ساله شهر تهران و عوامل اجتماعی موثر بر آن، مطالعه راهبرد شماره ۱۲۹-۱۵۹
- ۱۲- خوش فرما، غلامرضا. (۱۳۸۶). بررسی عوامل موثر بر حفظ ایجاد و گسترش امنیت اجتماعی و اطلاعات سیاسی اقتصادی، شماره ۱۵۵ — ۱۶۴-۴۸:۱۶۳
- ۱۳- بیکر، تدرزال. (۱۳۸۱). نحوه انجام تحقیقات اجتماعی: مترجم: هوشنگ نایینی، تهران، نشر نی.
- ۱۴- مهندسین مشاور کلیل. (۱۳۸۴). چشم انداز توسعه شهر کرمان، انتشارات شهرداری کرمان.
- ۱۵- متوسلی، محمود؛ مصطفی، سمیع نسب؛ محمدمشهدی، احمد و نیکونسبتی، علی. (۱۳۸۹). اقتصاد نهادی: پیشگامان نهادگرایی که علم اقتصاد را متحول کردند، انتشارات دانشگاه امام صادق ع، تهران.
- ۱۶- وارثی، حمید و صف قائد رحمتی و ایمان باستانی فر. (۱۳۸۶). بررسی اثرات خدمات شهری در عدم تعادل فضایی جمعیت، مطالعه موردی شهر اصفهان. مجله جغرافیا و توسعه، دوره پنجم، شماره نهم، سیستان و بلوچستان.
- ۱۷- زبردست، اسفندیار. (۱۳۹۱). کاربرد فرآیند تحلیل سلسله مراتبی در برنامه ریزی شهری و منطقه‌ای. هنرهای زیبا، شماره دهم، تهران.
- ۱۸- نونزاد، مسعود. (۱۳۷۷). راهی به سوی توسعه پایدار، ماهنامه اطلاعات سیاسی اقتصادی، مرداد/ شهریور، سال دوازدهم، شماره‌های ۱۳۳-۱۳.
- ۱۹- لدنی، منوچهر و حسین مصلحتی. (۱۳۸۲). نگاهی به توسعه پایدار و امنیت اجتماعی، همایش امنیت اجتماعی، معاونت اجتماعی ناجا.
- ۲۰- رضوی ح. (۱۳۸۵). استفاده از ابزارهای برنامه ریزی طراحی محور در ارتقا کیفیت عملکردی فضاهای عمومی؛ پایان نامه کارشناسی ارشد شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران.

۱-urban task force,towards an urban aenaissammce, department of enrironmetent, transportation and the regions, london. (۱۹۹۹).

۲-arrington, g.b, Faulkner, t, smith- heimer, j. golem, r. and mayer, d. (۲۰۰۲).

۳-daisa, j. m. (۲۰۰۴). Traffic, parking, and transit – oriented development, the newtransit tons.

۴- Ficker. B & Herbert S. H. (۱۹۷۱) urban crisis, The Macmillan company where

City planning and development methods based on security

Abstract:

The social concept, along with other health (physical, mental, spiritual) is one of the most important factors of security and especially social security. The development of the city happens when attention is paid to the constituent parts of the city. In the internal development and in the expansion of the spatial territory, today's cities have followed less than military planning. For example, the development plan on public transportation is presented as one of the findings of urban development, which emphasizes the mutual relationship between public transportation and urban development. With the passage of a generation of planned employment experiences in the urban development model for the leading country, many problems and challenges of its implementation and effectiveness come to the conclusion that it implies a complete understanding of the type of potential. It is development. The strategy of urban development with the aim of reduction, sustainable development and development of participation and creation of urban validity is one of these solutions to solve the problems of today's urbanization. Urban development is a process created by the intervention and ownership of local stakeholders for urban development for their city. The current research by examining the ways of planning and urban development based on security in different cases came to the conclusion that the ways of planning and urban development should rely on security. It was also concluded that planning, urban development and urban security have a significant relationship with each other. This research was done with a descriptive-analytical method based on the review of theoretical texts. In order to achieve this research, the questionnaires were randomly distributed among different student and market groups. Analyzed with spss software and reached the results.

Key words: internal development, city development, programming, security.